



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

Per XXXVI. Casus Exhibens Materiam de Conscientiâ, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure & Justitiâ

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XX. De actione, à qua quis abstinere debet, ut evitet scandalum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39804

CASUS XX.

De actione, à qua quis abstinere debet, ut evitet scandalum.

Item de cooperatoribus ad peccatum alienum.

Valentia dubitat. 1. *An ad vitandum lapsum proximi teneatur abstinere ab opere licito, vel precepto.* 2. 3. *An liceat alterius peccato cooperari.* 4. *An puella possit conversari cum adolescente, à quo turpiter amatur.* 5. 6. *Quid de muliere nimium se ornante* Sc. 7. *Quid de Choreis.* 8. *An liceat scribere vel portare litteras sollicitantes ad peccatum.* 9. *An ferre vel acceptare munera ad malum finem.* 10. 11. *Quid de vendente fucos muliebres, gladios, chartifolia, venena,* Sc. 12. *Quid de famula subserviente Domina fornicatura.* 13. *An peccet matrimonium contrahens cum peccatore, vel voto obstricto.* 14. *Vel Sacramenta petens ab excommunicato.* 15. *An possit reddi debitum conjugii contra votum penitenti.* 16. *An recipi fures, meretrices, aut iis domus locari.* 17. *An carnes vetite apponi.* 18. *An hereticis arma vel victualia liceat advehere, cuniculos fodere* Sc. 19. *An pro hoste patriam occupante tributa exigere, subscribere.* 20. *An mutuo dare pecuniam ad usuram, injustum bellum* Sc. 21. *An juvare judaeos vel hereticos in adificandis suis templis.* Pro resolut.

QUÆR. I. *An & quæ actiones omitti debeant in ordine ad evitandum proximi scandalum?*

R. I. *Ad evitandum proximi peccatum est obligata*

obligatio aliquoties abstinendi ab opere licito non præcepto, si quis commodè possit: Si mulier, quæ novit se turpiter amari, si timeat ex sui conspectu alium in turpia desideria lapsurum, tenetur aliquoties manere domi & conspectum subtrahere, non tamen semper, si non habet communis; hoc enim foret nimis durum & charitas non obligat impedire peccatum proximi cum gravi incommodo, cum seipsum juvare posset, si vellet, peccat enim liberè.

¶ II. Si opus sit præceptum v. g. audire missæ die festo; & mulier in casu posito possit scandalum impedire, sacrum alibi vel alio tempore audiendo; se velando &c. ad hoc tenetur, ut apud omnes est in confesso. Si vero id non possit, an tenetur manere domi? affirmant D.D. communius: quia ubi concurrunt naturalis & divina charitatis cum lege Ecclesiæ, & utraq; servari non potest, obligat sola lex charitatis. Econtra; *Castrop. Henno* & alii dicunt, quod mulier tali casu quidem possit manere domi, eò quod prudenter præsumat de consensu Ecclesiæ; attamen eam ad id non tenentur cum jactura sacri, quia scandalum est merè passivum ex sola peccantis malitiâ, non vere activum: at non videntur in hoc loqui satis consequenter; si enim die feriali teneatur unum & alterâ vice abstinere à sacro, ut impediatur alterius malitiam, cur non in die festo, si Ecclesiæ consentiat aut non obliget? neque hoc est perdere meritum missæ, sed in melius mutare.

1. QUÆR. II. An, & qualiter alterius peccato cooperari liceat?

¶ Nunquam licet cooperari per actionem quæ proximè & directè influat in alterius peccatum

tum, qui enim sic concurrit, reipsâ vult ipsum peccatum; *Licebit tamen ex rationabili causa, & metu grâvis incommodi ponere, actionem de se bonam, vel indifferentem, ex qua remotè & præter intentionem prævideatur proximi peccatum: Est Regula certa ab omnibus recepta; sed quænam actio proximè, vel remotè hîc & nunc ad alterius peccatum concurrat; Difficillimum est judicare, maximè post prop. 51. ab Innoc. XI. damnatam, quæ sic habet: *Famulus qui submissis humeris, scienter, adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & multoties eidem subservit, deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si metu notabilis detrimenti id faciat, putà ne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.* Ex hac damnatione constat, quòd actio de se indifferens, & remotè tantùm ad peccatum adjuvans, ut aperire januam, deferre scalam &c. ex circumstantiis possit adjuvare proximè, ideòque fieri omnino illicita; hæ autem circumstantiæ in propositione damnata sunt: 1. Quòd fiat scienter, seu à sciente, quòd herus velit inferre stuprum; nam in dubio herus non præsumitur malus, adeòque nec erit illicitum ejus mandatum exequi. 2. Quòd fiat multoties. 3. Quòd fiat ex insufficienti causa, qualis est semel, vel bis à Domino percussus, torvis oculis aspici, è domo expelli; an autem ejusmodi cooperatio famuli saltem liceat metu mali gravissimi, mutilationis, vel mortis, non est certum; meritò id negat *La Croix l. 2. n. 254 Viva opusc. 1. q. 4. a. ult.* Quia cooperatio ex circumstantiis directè & proximè tendit in peccatum, ideòque est intrinsecè mala, nec ex ulla circumstantia*

stantia

stantia honestari potest, per quas autem actiones in particulari, & quibus ex causis ad alterius peccatum cooperari liceat, non potest certâ regulâ definiti; quæ probabiliora sunt, dabunt resolutiones seqq.

4. 1. Puella nesciens, aut negativè dubitans, ab adolescente turpiter ametur, potest eum excusationabili causâ ad alloquium de se honestum admittere; quia in dubio adolescens debet præsumi bonus; quòd si ex moribus adolescentis, vel clandestinitate alloquii (ut fieri assolet) prudenter timeat in se vel in adolescente turpes cogitationes, motus, affectus, vel actus, peccat mortaliter eum admittendo: à potiori hæc tenent de osculis, & amplexibus turpibus, quamvis ipsa illa non consentiret, modò Possit sine gravi incommodo vel infamia adolescentis (ut plerumque potest) impedire; nam hæc magis sunt periculosa, & multò magis excitant ad Venerem; familiarior tamen conversatio, vel amplexus honesti inter sponso de futuro ad conciliandum, vel conservandum honestum amorem in ordine ad matrimonium, non sunt peccatum saltem mortale, etiamsi prævideantur motus turpes, modò non intendantur, & absit periculum consensûs.
5. 2. Puella se ornans convenienter statui, ut honestè placeat, & habeat honestos procos, non peccat: imò & cultus superfluus de se tantùm venialiter malus est; si tamen seiret aliquem in particulari ex suo ornatu lapsurum, teneretur unâ aut alterâ vice ab ornatu etiam honesto, citra tamen grave incommodum, abstinere; si per ornatum intendat placere turpiter amanti, vel in ejus gratiam se ornet, etiamsi ipsa eum turpiter non amet, tamen peccat mortaliter; idem est, si à turpiter

aman
manu
redde
fover
se co
aman
consp
vetur
&c.
3.
sum,
cat mo
nam t
etiam
niter
li in u
le tali
vocat
ab his
ad illa
pillis
forma
nem p
catum
sus, p
tica,
non ef
A. 2.
4.
tùm d
omnes
demse
fiunt c
no, c
R. J

amante sine necessitate admittat compressiones manuum, nutus furtivos, multò magis si similia reddat, tunc enim turpem amorem approbat, fovet, excitat. Eadem est ratio, si datâ opera se conspiciendam listat, vel occurrat turpiter amanti; secus si casu vel etiam ex justâ causâ in ejus conspectum veniat, ne scilicet longo tempore privetur libertate exeundi, è fenestrâ prospiciendi &c.

3. Mulier adhibens ornatum de se scandalo- 6.
sum, ut notabilem denudationem pectoris, peccat mortaliter, nec absolvi potest, nisi dimittat; nam si verba turpia coram pluribus prolata, aut etiam pictura venerea publicè exposita communiter reputantur mortale, ob periculum scandali in uno vel altero, quomodo non erit mortale talis denudatio, quæ magis ad venerem provocat, quàm verba aut pictura! caveant igitur ab his nuptæ & innuptæ, ne fiant rete diaboli ad illaqueandas animas. Fœmina utens fuco, capillis apposititiis; vestibus peregrinis seu novam formam inducentibus, aut supra suam conditionem pretiosis, etsi hîc sit magna vanitas, & peccatum superbiæ, si tamen absit animus libidinosus, periculum scandali, dilapidatio rei domesticæ, defraudatio creditorum, aut quid simile, non est damnanda peccati mortalis *3. Th. q. 169.*

4. 2.

4. De Choreis utpotè materiâ hodiedum mul- 7.
tùm delicatâ & prò nimium usitata quid dicam? omnes universaliter præsertim inter personas ejusdem sexûs damnare non audeo, illas autem, quæ sunt cum dispari sexu tempore præsertim nocturno, cum liberiore juventutis concursu, approbare

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

bare iniquaquam possum, ob plurima pericula
& abusus plerumque intercurrentes; & gravissima
meritissimasque Sanctorum PP. Censuras. Atque
atur unus pro omnibus S. Carol. Barom. Qui de
illis sic ait: *Chorea mundana est circulus, cuius
centrum est diabolus, circumferentia sunt angeli
ejus, & circumstantes.* Si tamen ob presentiam
principis, parentum vel aliorum gravioris non
hominum, praeviderentur gestus, vestes, tactus
actusque minus honesti aliaque venerae dele-
tationis pericula, omni culpa carere possent
non enim de se sunt illicitae, sed ex Choreizati-
onum abusu, ergo ubi abusus abest, non sunt
condemnandae, vel maxime si pure fiant in or-
dine ad matrimonium, vel conciliandam ho-
nestam amicitiam; & certe in privato colloquio
diversi sexus saepe est majus periculum, quam
in chorea publica, & tamen non est, qui om-
ne tale colloquium improbet, sed satis est im-
probare, & praecavere ejus abusum, ergo nec
universaliter improbanda est omnis Chorea.

8. 5. Nulla ex causa, nequidem metu mortis,
videtur licitum scribere vel scienter deferre lite-
ras sollicitantes ad libidinem, duellum, vel ali-
ud peccatum: ita communiter omnes post pro-
positionem § 1. ab Innoc. XI. damnatam: *Ra-
tio* est, quia tales actiones videntur immediate
& directe tendere ad peccatum, & sicut verba
sunt ipsa externa sollicitatio ex sui institutione,
ad impetrandum consensum ordinata, sic &
scriptura; profecto si scienter apportare scalam
aperire januam, humeros submittere hero ad
stuprandam virginem ascendenti, sit proxime &
directe concurrere ad peccatum heri, cur non
scribere, aut portare litteras obscenas, vel si-

miles

miles? *Dico obscenas*: nam litteras amatorias, petentes honestas nuptias & scribere, & portare licebit.

6. Nec videtur licitum ferre munera ad ma- 9.
lum finem ex quacunque etiam causa, quia hoc est sollicitare, & per consequens proximè operari ad peccatum; neque poterit virgo talia munera liberè acceptare, quamvis etiam protestaretur se nolle consentire in peccatum, tamen acceptando munera illud reipsâ fovet, datque spem explendi aliquando desiderii; *Dixi liberè*, nam si puella metu mortis v. g. cogeretur acceptare talia dona, sciret offerens, se nunquam habiturum spem cum ea peccandi, ideòque ipsa non censetur fovere peccatum. Oppositum est de portante munera aut litteras ad turpem finem; nam quamvis portans id faciat ex metu gravissimimali, tamen ipsa portatio manet externa sollicitatio, ideòque directa cooperatio ad peccatum, quod est intrinsecè malum.

7. Non est illicitum ex gravi causâ cooperari 10.
alterius peccato remotè & materialiter, præbendo materiam de se bonam, vel indifferentem, etsi alius eâ prævideatur abusus ad peccatum; sic enim ipse Deus permittit divitias avaris, quos tamen scit iisdem esse abusuros ad suppressionem pauperum aliàque scelera. Ex eodem capite excusantur mercatores, qui, ne patiantur notabilem lucri diminutionem, faciunt, vel vendunt fucos muliebres, gladios, taxillos, chartifolia, etiamsi sciant emptores non tantùm aliquos in genere (alioquin enim vix ullus rem talem vendere posset) sed etiam aliquem in particulari iis abusurum ad peccandum. Est communissima apud

apud Nav. Sanch. I. 1. mor. c. 7. Dian. p. 3. t. 6 ref. 44. p. 5. t. 7. ref. 39.

11. Dices 1. Volenti se vel alium occidere non possum vendere gladium vel venenum.

2. Volenti fornicari non possum procurare scortum; ergo nec licet vendere vel procurare facum muliebrem vel chartifolia, quibus quis scitar abusus ad peccandum.

3. Non licet apportare scalam, humeros submittere ascensuro ad stuprandam virginem, ergo nec vendere vel procurare ornatum muliebrem, quâ femina intendit seducere adolescentes.

4. Saltem leve illud lucrum, quod quis habet ex tali venditione, non est causa sufficienti vendendi venenum, quo quis se vel alium intendit occidere. Responsio est difficilis, nihilominus.

Re. Ad 1. N. aff. nam etsi non ex quâlibet, tamen ex gravissimâ causâ, metu v. g. mortis licebit vendere gladium, venenum &c. quo quis certò creditur abusus; quia in pari periculo major est habenda cura vitæ propriæ, quàm alienæ.

Ad 2. N. C. præsentia scorti ex se est inductiva & irritativa ad venerem, præsertim respectu hominis ad luxuriam dispositi, estque quasi externa sollicitatio, vel petitio, ut scortum consentiat & cooperetur in rem turpem, ergo eam procurare videtur proximè & directè concurrere ad libidinem; ideòque forsitan nec metu mortis licitum; e contra ornatus vel fucus muliebris sunt res de se indifferens, quâ quis bene vel malè uti potest.

Ad 3. N. C. procurare scalam, subdere humeros ascendenti ad stuprandam virginem in circumstan-

cumstantiis propositionis damnatæ, est proximè cooperari peccato; vendere autem vestes, ornamenta &c. est tantùm cooperari remotè, quod ex justa causa licet, qualis est, si vendentes non uno, sed paulatim deberent carere pluribus emptoribus, & notabili lucro. Unde patet ad 4. Nam quò majus est peccatum, quod timeretur, & quò actio propinquius influit, eò major requiritur causa, ut quis ad illud etiam remotè cooperari possit, ideòque ad vendendum venenum, quo quis vult uti ad occidendum hominem, requiritur causa gravissima, ad alia & communia, causa minùs gravis v. g. notabilis lucri diminutio.

8. *Sanch. Laym. Tamb. Sporer. n. 99. excu- 12.*
 fant famulam: idem est de famulo: quæ ex officio famulatùs scienter subservit Dominæ fornicaturæ, eam ornando, vestiendo, ad amasium comitando, cibos coquendo, lectum sternendo, januam aperiendo &c. Rationem dant; quia hæc tantùm remotè concurrunt ad peccatum: Sed si hæc omnia simul sumpta scienter facta remotè concurrant, cur non dicetur licitè concurrere famulus scalas apportans, januam aperiens, humeros hero ad stuprandam virginem ascendenti submitbens? Quod tamen licere damnatum est, & certè non video, quomodo servus per humeros deducens herum ad fenestram proximius concurrat ad peccatum, quàm famula januam aperiens, lectum sternens, ducens pellicem ad amasium &c.

9. Quamvis ex justâ causâ quis possit contrahe- 13.
 re matrimonium cum persona in peccato mortali constituta, ut habet *communis*, quia hoc est

alterius peccatum ex causa permittere, non potest tamen contrahere cum habente votum castitatis; quia hoc esset acceptare personam Deo antecedenter obligatam, quod videtur injuriosum Deo, & intrinsecè malum, nec Parochus potest ejusmodi matrimonio assistere, nisi ex gravissimâ causâ, quia ex officio debet procurare, quantum potest, ut Sacramenta administrantur dignis.

14. 10. Parochus excommunicatus non toleratus, vel publicus percussor Clerici, non potest extra extremam necessitatem licitè administrare Sacramenta, ut dicam suo loco, ideòque extra talem necessitatem etiam Sacramenta ab eo peti non possunt, quia hoc esset petere aliquid, quod alter sine peccato dare non potest, quod nunquam licet, quia esset petere peccatum: Potest tamen ex justâ causâ v. g. ut satisfacias communioni annuæ, aut lucreris indulgentias, Sacramenta petere à Parocho excommunicato tolerato, vel etiam concubinario, si alius ad manum non sit: *Ratio* est, quia ex justâ causâ petis, quod alter potest, & debet tibi dignè conferre; si ergo indignè conferat, sibi imputet.

15. 11. Si conjux voto castitatis obligata debitum petit, teneris ex charitate dissuadere, si tamen non persuadeas, debitum reddere potes, quia uteris jure tuo; melius facis ipse petendò, ac preveniendo, sic enim ipsa jam obligata reddere amplius non peccabit.

16. 12. Caupo recipiens scienter fures, usurarios, meretrices, cum probabili periculo, ne alii per eos patiantur damnum, vel scandalum, peccat mortaliter; quia eorum peccata fovet; idem est, si quis usurario, vel meretrici suam domum

sine justâ causâ elocet, justa autem causa elocandi erit, si in civitate talis elocatio sit permiffa, & aliis sine gravi damno elocari non possit.

13. In civitatibus, in quibus Catholicis hæreticis permixti vivunt, potest caupo ex gravi, in urbe merè Catholica ex graviori causa vendere, & apponere hospitibus id petentibus carnes, aut similes cibos vetitos: Quia hoc est tantum remotè cooperari ad alterius peccatum ex justa causa; justa autem causa videtur esse, si timeat hospites notabiliter minui, aut gravia verbera, rixas, & contumelias; ex eodem capite excusantur, qui vinum vendunt illis, quos probabiliter putant se inebriaturos, solum autem lucrum, quo carerent, si præcisè illud vinum non venderent, non videtur causa sufficiens *S Th. 2. 2 q. 150. a. 1.* Idem est de artifice, qui servos habet acatholicos, quibus si in Quadragesima carnes non subministret, pateretur aliquod murmur: Secus si eum cum gravi damno desererent, eò quòd similes è Catholicis habere non possit. Nunquam tamen licebit ad cibos prohibitos aut largiores haustus cum prudenti timore ebrietatis vel abusus, provocare, quia hoc esset eorum peccata directè intendere, quod est intrinsecè malum.

14. Catholicus inter hæreticos habitans potest ex timore gravis damni, quale esset, si à communi mercimonio, & lucro cum notabili damno familiæ excluderetur, hæreticis contra catholicos etiam ex odio religionis belligerantibus arma, victualia, sarcinas advehere, cuniculos fodere remigium ducere: Idem ex gravi metu verberum vel mortis licet captivis Christianis apud Turcas, tum quia id est tantum remo-

tè cooperari, tum quia ejusmodi metus est sufficiens causa excusans; quòd si tamen ejusmodi auxilia negando possent Christianos vel Catholicos magno periculo eripere, vel victoriam cavere, obligarentur ex charitate vitam propriam postponere bono communi Reip. vel Ecclesie.

Nav. Mol. Laym. l. 2. t. 3. c. 13. n. 5.

19. 15. Si hostis injustè occupet patriam, possunt priores officiales sua officia retinere animo impediendi malum majus, & faciliùs restaurandi causam justam, etsi cogerentur injustum tributum exigere, vel etiam solvere, nisi hæc cedant in majorem oppressionem legitimi Principis, Ecclesie, vel Reip. Ratio est, quia nec legitimus Princeps, nec subditi sunt inviti, si enim non fiat per hos, fiet per peiores ab hostibus substitutos, *Laym. l. c. Spor. n. 105. La Croix 275.* Quod iidem etiam extendunt ad subscriptionem decreti de exigendo iniquo tributo; quòd tamen non videtur admittendum, eò quòd subscribere tributo iniquo sit approbare & confirmare grave alterius peccatum, imò est reale mendacium; subscribens enim in facto testatur ejusmodi tributum esse justum, ideo enim exigitur subscriptio: Non tamen tenebitur ad restitutionem; quia, ut dictum est, Princeps & subditi non sunt inviti. Vid. c. 27. n. 9.

20. 16. Ex causâ justâ licet usurario, aut injustum bellum gerenti, pecunias mutuò dare, eundemque in numerando, computando, transportando juvare, quia hæc omnia remotè se habent ad peccatum, usurarii; non tamen licet nomine usurarii contractum usurarium inire, quia hic habet speciem rapinæ; sicut ergo nomine alterius non licet aliena rapere, sic nec inire con-

trac-

tractum usurarium, nisi excuset extrema necessitas, de qua alibi.

17. Excusantur, qui ex gravi causâ, ad lucrandum v. g. panem juvant ædificare vel restaurare Synagogas Judæorum, vel templa hæreticorum; nam quamvis illa templa serviant ad malum finem, scilicet cultum falsum, tamen ædificatio ad illud se habet remotè.

E X

TRACTATU
DE JURE ET JUSTITIA,
CASUS XXI.

De Natura, & divisione juris,
ac justitiæ.

AMmon Princeps à Cambfore suo sub pensione annua suscipit pecuniam. 6. Solutionem vel differt, vel omnino negat, sub pratextu communis necessitatis, ibid. quam tamen postea in usus privatos, vel superfluos impendit, & quia Cambfor his offensus debitam Principi reverentiam negat, seque communibus civium oneribus subtrahit, Princeps in pœnam etiam prædia ei adimit, & in bonum commune convertit. 7. Tandem ut ab illius protestationibus liberetur, illum quamvis artis bellicæ ignarum cohorti militari præficit, ut primus in acie, primus pereat. 8. Pro resolutione.

QUÆR. I. Quid, & quotuplex sit jus?

P 5

R. imò.